

Fylkesgeologer - hvem er de og kan de samarbeide med amatørgeologene?

Av Ole Sivert Hembre, Nord-Trøndelag fylkeskommune
og Rolv Dahl, Norges geologiske undersøkelse

Flere av STEINs lesere kjenner kanskje til at det finnes fylkesgeologer, uten at de har hatt noe særlig med dem å gjøre. Men hvem er de og hva gjør de? Er de det «geologiske overhode» i fylket? Er de «skrivebordsgeologer», eller flyr de rundt og kartlegger hele fylket helt alene? Og, ikke minst, kan amatørgeologene og fylkesgeologene samarbeide på noen måte? Dette ble tatt opp på et seminar i forkant av NAGS' årsmøte i Trondheim den 11.-12. mars i år. Vi vil i dette innlegget forsøke å gjøre rede for hva fylkesgeologene arbeider med og komme med forslag til områder fylkesgeologer og amatørgeologer bør kunne samarbeide tettere.

Om fylkesgeologer

Før vi kommer inn på hva fylkesgeologene gjør, kan det være greit å se på hva som er oppgavene og myndighetsområde til fylkesgeologenes arbeidsgiver, nemlig **fylkeskommunene**:

Fylkeskommunen har store oppgaver innenfor helsevern og undervisning, samferdsel og kulturvirksomhet. Blant annet driver de de fleste av våre sykehus, og de videregående skolene. Disse oppgavene krever mesteparten av ressursene fylkeskommunen disponerer. I tillegg har fylkeskommunen oppgaver innen:

- Næringsutvikling,
 - Mål og retningslinjer for næringspolitikken i fylket
 - Forvaltning av næringsøkonomiske virkemidler
- Planlegging,
 - Ansvar for fylkesplanlegging som betyr at statens, fylkeskommunens og kommunenes planer og virksomhet i fylket skal samordnes
 - Utarbeiding av sektorplaner innenfor ulike regionale tema
 - Veiledning og samordning av arbeidet med kommuneplanene

Det er spesielt innenfor næringsutvikling og planlegging at kjennskap til de geologiske forhold spiller en rolle: Det er behov for å vurdere om det kan skapes nye arbeidsplasser, med basis i uttak og bruk av mineralske råstoffer, og for å vurdere dette er det nødvendig å kjenne naturgrunnlaget.

Kommunene bør ha en oversikt over forekomster som kan utnyttes til ulike formål, slik at det kan tas hensyn til dette når det planlegges utbygginger, miljøtiltak og annen bruk av arealene i kommunen og fylket. Det kan også spares penger på å ta geologiske ressurser i bruk, for eksempel grunnvann til vannforsyning.

Også innen samferdsel kan vurdering av ulike veitraseer o.l., ha geologiske aspekter som bør vurderes.

For å veilede og jobbe med slike saker, har noen fylker sett behovet for å ansette geolog. Fylkeskommunene er imidlertid ikke pålagt å ha slike stillinger i sin administrasjon.

Spørsmålet om fylkesgeologer ble første gang tatt opp av Norges Geologiske Undersøkelse (NGU) i 1975. I dag er det ansatt fylkes-

geologer i 6 fylker: Troms (1984), Nordland (1982), Nord-Trøndelag (1981), Sør-Trøndelag (1985), Møre og Romsdal (1983), Sogn og Fjordane (1976). I tillegg har det tidligere vært fylkesgeolog i Finnmark (1982-1992). Tallene i parentes viser når stillingene ble opprettet.

I tillegg finner vi geologer med andre yrkestitler i 3 fylker: Hordaland (1993), Telemark (1992) og Akershus.

Fylkesgeologens arbeidsoppgaver varierer betydelig fra fylke til fylke. Vi vil likevel forsøke å gi en oversikt over de samlede oppgavene fylkesgeologene steller med:

- De arbeider for å styrke og utvikle næringsvirksomheten innen bergindustri gjennom tiltaksarbeid og veiledning innen virkemiddelapparatet.
- De søker å fremme geologisk kartlegging og prospektering innen fylket, regionalt og i forbindelse med konkrete prosjekter/programmer
- De holder nær kontakt med relevante forskningsinstitusjoner, prospekteringsselskaper, regionale samarbeidsorganer og utvalg, forvaltningsorganer og andre som kan bidra til næringsutvikling og god forvaltning innen geologisektoren
- De gir geofaglige råd til kommunene ved utbyggingsprosjekter, reguleringsplaner og diverse problemstillinger av geofaglig art, samt for fylkeskommunen i fylkesplanarbeidet
- De er saksbehandlere innen fylkesadministrasjonen for spørsmål som angår forvaltning, vern, bruk og forbruk av geologiske ressurser

I enkelte fylker vil vurdering av skredfare være det viktigste, mens andre er opptatt av å tilrettelegge for nye arbeidsplasser, noen vektlegger spørsmål som angår grunnvannsforekomster i grusavsetninger o.l.

Fylkesgeologene har nylig etablert et fylkesgeologkollegium, der felles saker av prinsipiell karakter blir drøftet, som for eksempel innspill til den nye mineralloven som er under utarbeidelse.

For de som ikke arbeider med offentlig forvaltning til daglig, er det lett å blande

sammen **Fylkeskommunen** og **Fylkesmannen**, som er den øverste representant for den statlige administrasjon i fylket.

Fylkesmannsembetet er inndelt i en rekke underavdelinger. Her er spesielt **fylkesmannens miljøvernavdeling** av betydning for fylkesgeologenes virksomhet. Miljøvernavdelingene har bl.a. ansvaret for:

- Vann, avløp, avfallsbehandling og forurensningsspørsmål
- Forvaltning av Naturvernloven
- At det ved naturinngrep blir tatt hensyn til naturvern, friluftsliv, ulike naturressurser og forurensningsvern
- Veiledning av kommunene i deres miljøvernarbeid

Hos noen fylkesmenn er det ansatt geologer i miljøvernavdelingene, men disse er i stor grad satt til å gjøre andre oppgaver enn de primært geologiske.

Forholdet til amatørgeologene

Det er ikke så ofte fylkesgeologene kommer bort i saker som angår mineralsamlere. Men siden de sitter spredt rundt i landet så dukker det opp saker fra tid til annen. Det foregår samarbeid i mellom fylkesgeologer og amatørgeologer i flere saker, blant annet i Troms og Sogn og Fjordane. Det bør også være flere saker som en kan samarbeide om:

Innsamling av mineraler

Etter hva vi vet, finnes det i vårt land i dag ca. 1500 seriøse steinsamlere. De fleste av disse er tilsluttet lokale geologiforeninger og innsamlinger skjer stort sett i regi av disse. Foreningene oppsøker spesielle mineralrike forekomster i sitt distrikt, og grunneierne eller driftselskapene blir kontaktet på forhånd. Pukkverk og veianlegg er populære søkesteder.

Den vanlige amatørgeologen er bare et vanlig friluftsmenneske som dyrker sin spesielle hobby, og gjør normalt ingen skade, snarere tvert i mot. Den store økningen i antall kjente mineraltyper og mineralforekomster de siste 20 årene, skyldes i stor grad amatør-

geologene. De har bidratt sterkt til økt norsk mineralkunnskap. Mye av det beste materialet de finner blir etter hvert gitt eller solgt til norske museer, hvor de oppbevares som geologiske naturdokumenter for ettertiden. Når det gjelder å skape nye arbeidsplasser i berg-industri, vet vi også at funn gjort av amatørgeologer har hatt meget stor betydning.

For enkelte går «hobbyen» går over til å bli levebrød. Det er i utgangspunktet positivt at det skapes lønnsomme arbeidsplasser med grunnlag i foredling av lokalt råstoff. Men man må være klar over at kommersielt salg av mineraler og samling for lager krever at man forholder seg til et noe mer omfattende lovverk enn man trenger som en vanlig amatørgeolog. Fra tid til annen kan konflikter oppstå på grunn av dette. Den økende strømmen av utenlandske mineralsamlere som trekkes til våre områder gjør ikke disse konfliktene mindre.

Slike saker behandles i dag i mange andre offentlige organer enn fylkeskommunene. Imidlertid har fylkeskommunene en koordinerende rolle for den offentlige virksomhet i hvert fylke. Fylkesgeologene ønsker å bidra til et samarbeid og en fornuftig dialog mellom forvaltningen og den organiserte amatørgeologvirksomheten, for å skape ordnede forhold som både amatørgeologene og samfunnet for øvrig kan leve med. Derfor bør kanskje fylkesgeologene komme noe mer «på banen» enn tilfellet har vært i slike saker.

Fylkessteiner/kommunesteiner

Norsk Geologiråd har som kjent utpekt fylkessteiner for alle landets fylker, hvor fylkeskommunene og fylkesgeologene har vært delaktige i utvelgelsen av steiner i det enkelte fylke. Det er også på tale å innføre kommunesteiner enkelte steder.

Men hvordan skal dette markeres og utnyttes? Etter at utvelgelsen ble gjort, har fylkeskommunene i større eller mindre grad lagt planer for dette. Men her er det rom for forslag og initiativ fra amatørgeologene til måter å utnytte dette på.

Organisert mineralletting

Amatørgeologene tør være kjent med Mineraljakten i Nord-Norge, som har pågått en tid. Her har fylkeskommunene ved fylkes-

geologene vært sentrale i arbeidet med å etablere ordningen og forsøke å gjøre nytte av resultatene som har kommet fram. Forhåpentligvis vil dette samarbeidet mellom amatørgeologer og fylkesgeologer utvikle seg videre.

Gruver som kulturminner

Gamel gruver og skjerp er ofte å betrakte som kulturminner. Flere steder i landet har amatørgeologer tatt initiativ til istandsetting av slike anlegg. Kanskje bør det offentlige i større grad være med på å legge forholdene til rette for slik bruk av kulturminnene.

Geologiens plass i samfunnet

Både amatørgeologer og fylkesgeologer opplever vel fra tid til annen at samfunnet rundt oss ikke skjønner at det vi holder på med er viktig, og at mineralske ressurser spiller en viktig rolle i vår hverdag. Begge grupper har interesse av at interessen og bevisstheten om dette øker i samfunnet rundt oss.

Ønsker du å vite mer om hva fylkesgeologen i ditt fylke gjør, og diskutere hvordan dere kan samarbeide, kan dere ta kontakt med fylkeskommunen. Det kan også tas kontakt med lederen i fylkesgeologkollegiet, Ole Sivert Hembre i Nord-Trøndelag fylkeskommune, for nærmere informasjon.

Adresseliste - Fylkesgeologer:

Fylkesgeolog Einar Anda
Møre og Romsdal fylkeskommune
Fylkeshuset
6400 MOLDE

Fylkesgeolog Ola Torsteinsen
Nordland fylkeskommune,
Utbyggingsavdelingen
Fylkeshuset
8000 BODØ

Fylkesgeolog Ole Sivert Hembre
Nord-Trøndelag fylkeskommune,
Fylkeshuset
postboks 2518
7700 STEINKJER

Prosjektleder Kari Sand
Hordaland fylkeskommune
Utviklingsavdelingen
Lars Hilles gt. 22
5020 BERGEN

Fylkesgeolog Bjørn Falck Russenes
Sogn og Fjordane fylkeskommune, Regional-
staben
Fylkeshuset
5840 HERMANSVERK

Miljøvernkonsulent Lars Haukvik
Telemark fylkeskommune,
Planseksjonen
Fylkeshuset
3706 SKIEN

Fylkesgeolog Gleny Foslie
Sør-Trøndelag fylkeskommune, Divisjon NSK
Fylkeshuset
7002 TRONDHEIM

Ole Fritiof Frigstad
Vest-Agder fylkeskommune /
Setesdal Mineralpark og steinmuseum
4670 HORNNES

Fylkesgeolog Gunnar Aker Johannessen
Troms fylkeskommune,
Fylkeshuset
Strandveien 13
9005 TROMSØ

Geolog Lisbeth Godin Jonasson
ALMI Foretagspartner Jämtland AB
Box 656
83127 Östersund
Sverige

Andre geologer:
Knut Ørn Bryn
Akershus fylkeskommune
Miljøfaglig avdeling
0185 OSLO

Foreningsliv

Nytt fra foreningene

*På de følgende sidene har vi sakset fra tilsendte brev, interne foreningsblad og års-
meldinger.*

*Det er litt tilfeldig hva vi tar med. Og vi påpeker at for STEINredaksjonen er det i
denne sammenheng ikke noe som er bra eller dårlig.*

Vår hensikt er å gi et tverrsnitt av hva medlemsforeningene har gående av aktiviteter.

Dette var et ønske fra flere av dem som hadde ordet på siste landsmøte.